

Children at risk; grensoverschrijdende dilemma's

FJR 2019/32

Editorial

Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) viert dit najaar zijn 30^e verjaardag. Dit vrijwel universeel geratificeerde verdrag verplicht verdragsstaten, waaronder Nederland, om alle passende wettelijke, bestuurlijke en andere maatregelen te treffen om de in het IVRK erkende rechten te verwezenlijken (art. 4 IVRK). Hierbij erkent het IVRK dat kinderen die zich in een kwetsbare positie bevinden, bijzondere bescherming verdienen (preambule, art. 2 en art. 3 lid 2 IVRK). Het IVRK schrijft bovendien voor dat bij alle maatregelen en beslissingen over kinderen, de belangen van het kind een eerste overweging vormen (art. 3 lid 1 IVRK). Een aantal actuele, grensoverschrijdende kwesties laat evenwel zien dat effectieve implementatie van deze kinderrechtelijke uitgangspunten niet altijd eenvoudig is en ook de Nederlandse politiek en rechtspraak voor dilemma's stelt.

In deze special komen uiteenlopende actuele, kinderrechtelijke onderwerpen aan bod over kinderen die – al dan niet door toedoen van hun ouders – in een uiterst kwetsbare positie verkeren. De bijdragen adresseren onderwerpen die zowel de landsgrenzen als de grenzen tussen rechtsgebieden overstijgen. In de bijdrage van Van Loon gaat het om de afstemming tussen het internationaal privaatrecht en het migratierecht in grensoverschrijdende situaties waarin kinderen in een kwetsbare positie verkeren. Hierbij gaat hij in op vraagstukken zoals de erkenning van kind-huwelijken en de beoordeling van bewijs van minderjarigheid bij migrantenkinderen. De bijdrage van Ismaili spitst zich toe op de rechtsbescherming van kinderen van gescheiden ouders die een landsgrens oversteken, waarbij het migratierecht een andere maatstaf aanlegt dan het materiële familierecht. De Groot richt zijn bijdrage op een andere precaire, grensoverschrijdende kwestie, namelijk de rechtspositie van Nederlandse kinderen die in (voormalig) IS-gebieden verblijven en van wie de ouders het Nederlanderschap wordt ontnomen vanwege betrokkenheid bij jihadistische groeperingen. In de bijdrage van Van Capelleveen, ten slotte, wordt ingegaan op kinderen die in Nederland dreigen te radicaliseren en uit te reizen om zich bij een gewapende strijd te voegen. Zij zet uiteen hoe instrumenten uit verschillende rechtsgebieden kunnen worden ingezet om deze kinderen én de samenleving te beschermen.

In deze special komen, gezien deze bijdragen, twee fundamentele kinderrechten-vraagstukken aan de oppervlakte. Allereerst de betekenis en invulling van het 'belang van het kind' (art. 3 IVRK) en de verhouding tot andere belangen – zoals die van ouders of de samenleving – in beslissingen over kinderen in precaire situaties. Ten tweede, de verhouding en interactie tussen verschillende nationale en internationale rechtsgebieden – waaronder familierecht, internationaal privaatrecht, migratierecht, civiel jeugdbeschermingsrecht, bestuursrecht en strafrecht – met betrekking tot de implementatie van het IVRK. Met andere woorden: hoe kunnen instrumenten en waarborgen uit verschillende rechtsgebieden effectief worden ingezet en afgestemd om de rechten van kinderen te beschermen? Deze special geeft geen sluitend antwoord op deze fundamentele vragen, maar wel een belangrijke aanzet tot verdere overdenking. De bijdragen laten treffend zien dat, in aanloop naar de 30^e verjaardag van het IVRK, nog veel te winnen is als het gaat om de bescherming van kinderen in Nederland en daarbuiten.

1 Mr. dr. Y.N. (Yannick) van den Brink is universitair docent Jeugdrecht en Strafrecht aan de Universiteit Leiden, visiting scholar aan de University of Cambridge, Institute of Criminology, en redacteur van FJR.